

عنوان پژوهش

بررسی، تحلیل و آسیب‌شناسی شکایات‌ها علیه صندوق بازنشستگی کشوری در دیوان عدالت اداری و محاکم دادگستری

بیان و تشریح مسئله

صندوق بازنشستگی کشوری به عنوان یک سازمان بیمه‌ای وظیفه اداره امور بازنشستگی و از کار افتادگی و وظیفه وراثت مستخدمین مشترک صندوق بازنشستگی کشوری و کارکنان شرکت‌های دولتی و شهرداری‌های کشور را بر عهده دارد و وظایف خود را در چارچوب قوانین و مقررات مربوط به بازنشستگی و به عنوان مجری این قوانین به انجام می‌رساند. این صندوق از سال ۱۳۴۵ تا سال ۱۳۸۸ در چارچوب قانون استخدام کشوری فعالیت می‌کرد اما از سال ۱۳۸۸ با اجرای قانون مدیریت خدمات کشوری (مصوب سال ۱۳۸۶) تغییراتی در قوانین بازنشستگی به وجود آمد. به دنبال این تغییر قانون، تفاوت‌هایی در شرایط بازنشستگی بین گروه‌های مختلف شغلی و بین مشمولان و غیرمشمولان این قانون به وجود آمد که این موضوع شکایات‌های بسیاری را متوجه صندوق بازنشستگی کشوری کرده است. این شکایات‌های علاوه بر اینکه زمان و ظرفیت بسیاری از نیروی انسانی صندوق گرفته است بار مالی بسیاری نیز برای این نهاد ایجاد کرده است. همچنین به دلیل این تغییر قوانین افرادی که تحت پوشش صندوق بازنشسته شده‌اند یا به‌زودی بازنشسته می‌شوند درباره قوانین و احکام مرتبط با خود دچار سردرگمی شده‌اند.

در حال حاضر مواردی از قبیل «چگونگی بازنشسته شدن کارمندان مخابرات پس از خصوصی‌شدن آن»، «استفاده وراثت تحت تکفل از حقوق بازنشستگی فرد متوفی از زمان استحقاق»، «مبالغ مابه‌التفاوت دریافتی هنگام نقل و انتقال سوابق میان صندوق‌های بازنشستگی»، «دادخواست‌های متضمن شکایت جانبازی مبنی بر نحو و مستند بازنشستگی و سنوات ارفاقی جانبازان» بخش عمده‌ای از شکایات‌های ارجاع شده به صندوق هستند که قاضی به موجب تشخیص قانونی خود برای آن حکم صادر می‌کند. شایان توجه است این حکم تنها برای فرد شاکی قابل اجرا بوده و صندوق تنها وظیفه اجرای حکم اعلام شده را دارد. یکی از مشکلات این فرایند آگاه نبودن تصمیم‌گیران درباره پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم احکام صادره است. اینکه صندوق چه بار مالی بلندمدتی برای اجرای حکم متحمل خواهد شد و اینکه نتیجه این حکم چه اثری بر تشویق یا دلسردی برای ارجاع شکایات‌های مشابه دارد، موضوعاتی است که در بررسی شکایات در دیوان عدالت اداری کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. از این رو لازم است تحلیل جامع از روند این شکایات و نتایج و پیامدهای آن ارائه شود تا تصمیم‌گیران این حوزه با آگاهی بیشتری در زمینه قانون‌گذاری و صدور حکم اقدام کنند.

با توجه به موارد پیش‌گفته، هدف از انجام این پروژه، شناسایی انواع این شکایات، شناسایی خلأهای قانونی یا در مقابل قانون‌های متعدد که منجر به این شکایات شده است و برآورد بار مالی آنها برای صندوق بازنشستگی کشوری است.

ضرورت انجام پژوهش

بررسی شکایات مرتبط با یک سازمان بیشتر از آن جهت اهمیت دارد که سازمان بتواند نسبت به شکایات مطرح شده عملکرد خود را اصلاح کرده و در نهایت در مسیر بهبود گام بردارد. در خصوص شکایات مربوط به صندوق بازنشستگی کشوری از آنجایی که این شکایات بیشتر مرتبط به قوانین این حوزه هستند و این قوانین در سطح کلان کشور و خارج محدوده اختیارات صندوق تعیین می‌شود، بررسی شکایات با هدف اصلاح سازمانی خارج از موضوع است. اما از زاویه دیگر بررسی شکایات دارای اهمیت است. شناخت دقیق از انواع شکایات، کمک می‌کند خلأهای قانونی یا در مقابل قانون‌های متعدد منجر به این شکایت، شناخته شوند. علاوه بر این برآورد مالی نتایج شکایات برای صندوق می‌تواند سیاست‌گذاران را به مشکلات این قوانین و پیامدهای آن آگاه سازد و برای جبران این مشکلات و جلوگیری از بروز مشکلات مشابه راهگشا باشد. بی‌شک زمانی که سیاست‌گذاران به پیامدهای مستقیم و غیرمستقیم قانون و سیاست اجرایی خاص آگاهی یابند برای تصویب قوانین جوانب بیشتری از موضوع مورد بررسی قرار می‌گیرد می‌تواند روند قانون‌گذاری را دقیق‌تر گرداند.

قلمرو زمانی و سازمانی

- سازمان: در این پژوهش تنها شکایاتی که متوجه صندوق بازنشستگی کشوری است مورد بررسی قرار می‌گیرد.
- زمان: برای دستیابی به نتایج دقیق‌تر بررسی شکایات از زمان اجرای قانون خدمات کشوری (۱۳۸۸/۱/۱) انجام می‌شود.

شرح خدمات

- بررسی شکایات رسیده به صندوق و دسته‌بندی آنها
- تهیه گزارش آماری درباره روند کاهش و افزایش شکایات در موارد مختلف در دوره زمان مورد بررسی
- بررسی نتایج احکام صادر شده در این شکایت
- محاسبه بار مالی شکایات برای صندوق